

Bryssel den 13 juni 2022
(OR. fr, en)

9761/22

ECOFIN 550
UEM 154
SOC 345
EMPL 227
COMPET 448
ENV 549
EDUC 218
RECH 341
ENER 257
JAI 812
GENDER 90
ANTIDISCRIM 70
JEUN 101
SAN 346

NOT

från: Rådets generalsekretariat

till: Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet

Komm. dok. nr: 9413/22 - COM(2022) 619 final

Ärende: Rekommendation till RÅDETS REKOMMENDATION om Lettlands nationella reformprogram 2022 med avgivande av rådets yttrande om Lettlands stabilitetsprogram 2022

För delegationerna bifogas det ovannämnda utkastet till rådets rekommendation, som har granskats och godkänts av olika rådskommittéer och som grundas på kommissionens förslag COM(2022) 619 final.

RÅDETS REKOMMENDATION

av den ...

om Lettlands nationella reformprogram 2022 med avgivande av rådets yttrande om Lettlands stabilitetsprogram 2022

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA REKOMMENDATION

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 121.2 och 148.4,

med beaktande av rådets förordning (EG) nr 1466/97 av den 7 juli 1997 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken¹, särskilt artikel 5.2,

med beaktande av Europeiska kommissionens rekommendation,

med beaktande av Europaparlamentets resolutioner,

med beaktande av Europeiska rådets slutsatser,

med beaktande av sysselsättningskommitténs yttrande,

med beaktande av ekonomiska och finansiella kommitténs yttrande,

med beaktande av yttrandet från kommittén för socialt skydd,

med beaktande av yttrandet från kommittén för ekonomisk politik, och

av följande skäl:

¹ EGT L 209, 2.8.1997, s. 1.

- (1) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241², genom vilken faciliteten för återhämtning och resiliens inrättades, trädde i kraft den 19 februari 2021. Faciliteten för återhämtning och resiliens ger ekonomiskt stöd till genomförandet av reformer och investeringar och utgör en finanspolitisk impuls som finansieras av unionen. Den bidrar till den ekonomiska återhämtningen och till genomförandet av hållbara och tillväxtfrämjande reformer och investeringar, i synnerhet för att främja den gröna och den digitala omställningen, och stärker samtidigt resiliensen och den potentiella tillväxten i medlemsstaternas ekonomier. Den bidrar också till hållbara offentliga finanser och ökar tillväxt och jobbskapande på medellång och lång sikt. Det högsta ekonomiska bidraget per medlemsstat inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens kommer att uppdateras i juni 2022, i enlighet med artikel 11.2 i förordning (EU) 2021/241.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (EUT L 57, 18.2.2021, s. 17).

- (2) Den 24 november 2021 antog kommissionen den årliga översikten över hållbar tillväxt, som inledde 2022 års europeiska planeringstermin. I översikten togs vederbörlig hänsyn till det sociala åtagandet från Porto som undertecknades den 7 maj 2021 om att fortsätta genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter som proklamerades av Europaparlamentet, rådet och kommissionen den 17 november 2017. Den 25 mars 2022 godkände Europeiska rådet prioriteringarna i 2022 års årliga översikt över hållbar tillväxt. Den 24 november 2021 antog kommissionen, på grundval av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011³, även rapporten om förvarningsmekanismen, enligt vilken Lettland inte var en av de medlemsstater som skulle bli föremål för en fördjupad granskning. Samma dag antog kommissionen också en rekommendation till rådets rekommendation om den ekonomiska politiken i euroområdet och ett förslag till 2022 års gemensamma sysselsättningsrapport, som innehöll en analys av genomförandet av riktlinjerna för sysselsättningspolitik och principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Rådet antog rekommendationen om den ekonomiska politiken i euroområdet⁴ (*rekommendation om euroområdet 2022*) den 5 april 2022 och den gemensamma sysselsättningsrapporten den 14 mars 2022.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011 av den 16 november 2011 om förebyggande och korrigerande av makroekonomiska obalanser (EUT L 306, 23.11.2011, s. 25).

⁴ Rådets rekommendation av den 5 april 2022 om den ekonomiska politiken i euroområdet (EUT C 153, 7.4.2022, s. 1).

- (3) Rysslands invasion av Ukraina, som följde tätt inpå den globala pandemin, har avsevärt förändrat den geopolitiska och ekonomiska situationen. Invasionens påverkan på medlemsstaternas ekonomier har märkts genom bland annat högre priser på energi, livsmedel och råvaror samt svagare tillväxtutsikter. De ökande energipriserna slår särskilt hårt mot de mest utsatta hushållen som redan lever i eller riskerar att drabbas av energifattigdom liksom mot de företag som är mest sårbara för energiprishöjningar. Unionen märker också av en exceptionell ström av människor på flykt från Ukraina. De ekonomiska effekterna av Rysslands aggressionskrig har påverkat medlemsstaterna på ett asymmetriskt sätt. I detta sammanhang utlöstes den 4 mars 2022 rådets direktiv 2001/55/EG⁵ för första gången genom rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382⁶, och därigenom ges fördrivna människor från Ukraina rätt att lagligen vistas i unionen och att få tillgång till skolgång och utbildning, arbetsmarknaden, hälso- och sjukvård, bostäder och social välfärd.

⁵ Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta (EGT L 212, 7.8.2001, s. 12).

⁶ Rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382 av den 4 mars 2022 om fastställande av att det föreligger massiv tillströmning av fördrivna personer från Ukraina i den mening som avses i artikel 5 i direktiv 2001/55/EG, med följden att tillfälligt skydd införs (EUT L 71, 4.3.2022, s. 1).

- (4) Med hänsyn till den snabbt föränderliga ekonomiska och geopolitiska situationen återupptar den europeiska planeringsterminen den breda politiska samordningen vad gäller ekonomi och sysselsättning 2022, samtidigt som en utveckling sker i enlighet med genomförandekraven i faciliteten för återhämtning och resiliens, enligt vad som angavs i 2022 års årliga översikt över hållbar tillväxt. Genomförandet av de antagna återhämtnings- och resiliensplanerna är viktigt för att de politiska prioriteringarna inom ramen för den europeiska planeringsterminen ska ge resultat, eftersom planerna behandlar alla eller en betydande del av de relevanta landsspecifika rekommendationer som utfärdades i 2019 och 2020 års europeiska planeringsterminer. De landsspecifika rekommendationerna från 2019 och 2020 är dessutom lika relevanta för de återhämtnings- och resiliensplaner som granskats, uppdaterats eller ändrats i enlighet med artiklarna 14, 18 och 21 i förordning (EU) 2021/241, utöver eventuella andra landsspecifika rekommendationer som utfärdats fram till den dag då sådana granskade, uppdaterade eller ändrade återhämtnings- och resiliensplaner lämnades in.
- (5) Den allmänna undantagsklausulen i stabilitets- och tillväxtpakten är aktiverad sedan mars 2020. I sitt meddelande av den 3 mars 2021 med titeln *Ett år efter utbrottet av covid-19: finanspolitiska insatser* förde kommissionen fram sin ståndpunkt att beslutet om huruvida den allmänna undantagsklausulen ska avaktiveras eller fortsätta att gälla bör fattas efter en samlad bedömning av läget i ekonomin och att det viktigaste kvantitativa kriteriet bör vara nivån på den ekonomiska aktiviteten i unionen eller euroområdet jämfört med förkrisnivåerna (slutet av 2019). Ökad osäkerhet och stora nedåtrisker i de ekonomiska utsikterna på grund av kriget i Europa, liksom exceptionella höjningar av energipriserna och fortsatta störningar i leveranskedjorna, motiverar en förlängning av den allmänna undantagsklausulen i stabilitets- och tillväxtpakten under hela 2023.

- (6) I enlighet med riktlinjen i rådets rekommendation av den 18 juni 2021⁷ med avgivande av rådets yttrande om Lettlands stabilitetsprogram 2021 mäts den samlade finanspolitiska inriktningen för närvarande bäst som en förändring i de primära utgifterna (exklusive diskretionära åtgärder på inkomstsidan och utan att beakta tillfälliga krisåtgärder med anknytning till covid-19-krisen), men inbegripet utgifter som finansieras med icke återbetalningspliktigt stöd (bidrag) från faciliteten för återhämtning och resiliens och andra unionsmedel, i förhållande till den potentiella tillväxten på medellång sikt⁸. För att bedöma om den nationella finanspolitiken är försiktig och dess sammansättning gynnsam för en hållbar återhämtning som är förenlig med den gröna och den digitala omställningen granskas, förutom den övergripande finanspolitiska inriktningen, även utvecklingen i nationellt finansierade⁹ primära löpande utgifter (exklusive diskretionära åtgärder på inkomstsidan och utan att beakta tillfälliga krisåtgärder med anknytning till covid-19-krisen) och investeringar.

⁷ Rådets rekommendation av den 18 juni 2021 med avgivande av rådets yttrande om Lettlands stabilitetsprogram 2021 (EUT C 304, 29.7.2021, s. 63).

⁸ Beräkningarna av den finanspolitiska inriktningen och dess delar i denna rekommendation är kommissionens uppskattningar baserade på de antaganden som ligger till grund för kommissionens vårprognos 2022. Kommissionens beräkningar av den potentiella tillväxten på medellång sikt inkluderar inte den positiva effekten av reformer som ingår i återhämtnings- och resiliensplanen och som kan stärka den potentiella tillväxten.

⁹ Som inte finansieras med bidrag inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens eller andra unionsmedel.

- (7) Den 2 mars 2022 antog kommissionen ett meddelande med en allmän vägledning för finanspolitiken 2023 (*den finanspolitiska vägledningen*) som syftade till att stödja förberedelserna av medlemsstaternas stabilitets- och konvergensprogram och på så sätt stärka den politiska samordningen. På grundval av de makroekonomiska utsikterna i vinterprognosen 2022 noterade kommissionen att det bör ske en övergång från en stödjande aggregerad finanspolitisk inriktning 2020–2022 till en i stort sett neutral aggregerad finanspolitisk inriktning 2023, samtidigt som det måste finnas en beredskap att agera om den ekonomiska situationen förändras. Kommissionen meddelade att de finanspolitiska rekommendationerna för 2023 även i fortsättningen bör se olika ut för olika medlemsstater och ta hänsyn till eventuella spridningseffekter över gränserna. Kommissionen uppmanade medlemsstaterna att låta vägledningen återspeglas i sina stabilitets- och konvergensprogram. Kommissionen åtog sig att noga följa den ekonomiska utvecklingen och anpassa sin vägledning efter behov, senast i den europeiska planeringsterminens vårpaket i slutet av maj 2022.
- (8) När det gäller den finanspolitiska vägledningen beaktas i de finanspolitiska rekommendationerna för 2023 de försämrade ekonomiska utsikterna, den ökade osäkerheten och ytterligare nedåtrisker samt den högre inflationen jämfört med kommissionens vinterprognos 2022. Mot bakgrund av dessa överväganden måste de finanspolitiska insatserna vara inriktade på att öka de offentliga investeringarna i den gröna och den digitala omställningen och en tryggad energiförsörjning samt hålla uppe köpkraften i de mest utsatta hushållen för att mildra effekterna av de ökade energipriserna och bidra till att begränsa inflationstrycket till följd av andrahandseffekter genom riktade och tillfälliga åtgärder. Finanspolitiken måste förbli flexibel så att den kan anpassas efter de snabbt föränderliga omständigheterna, inbegripet utmaningarna till följd av Rysslands aggressionskrig mot Ukraina när det gäller försvar och säkerhet, och bör se olika ut för olika medlemsstater enligt deras finanspolitiska och ekonomiska situation, även vad gäller deras utsatthet för krisen och tillströmningen av fördrivna människor från Ukraina.

- (9) Den 30 april 2021 lämnade Lettland in sin nationella återhämtnings- och resiliensplan till kommissionen i enlighet med artikel 18.1 i förordning (EU) 2021/241. Kommissionen bedömde enligt artikel 19 i förordning (EU) 2021/241 återhämtnings- och resiliensplanens relevans, ändamålsenlighet, effektivitet och enhetlighet i enlighet med bedömningsriktlinjerna i bilaga V till den förordningen. Den 13 juli 2021 antog rådet sitt genomförandebeslut om godkännande av bedömningen av Lettlands återhämtnings- och resiliensplan¹⁰. Delutbetalningarna ska verkställas på villkor att kommissionen antar ett beslut i enlighet med artikel 24.5 i förordning (EU) 2021/241 som anger att Lettland på ett tillfredsställande sätt har uppnått de relevanta delmål och mål som angetts i rådets genomförandebeslut. För att delmålen och målen ska anses ha uppnåtts på ett tillfredsställande sätt får delmål och mål som tidigare uppnåtts inte ha upphävts.
- (10) Den 22 april 2022 lämnade Lettland in sitt nationella reformprogram för 2022 och den 26 april 2022 sitt stabilitetsprogram för samma år, inom den frist som fastställs i artikel 4 i förordning (EG) nr 1466/97. De båda programmen har bedömts samtidigt för att deras inbördes kopplingar ska kunna beaktas. I enlighet med artikel 27 i förordning (EU) 2021/241 ska Lettlands halvårsvisa rapporter om de framsteg som gjorts med genomförandet av dess återhämtnings- och resiliensplan också återspeglas i det nationella reformprogrammet för 2022.
- (11) Den 23 maj 2022 offentliggjorde kommissionen 2022 års landsrapport för Lettland. Den innehöll en bedömning av hur väl Lettland hade lyckats med de landsspecifika rekommendationer som rådet antog 2019, 2020 och 2021, och en utvärdering av Lettland genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen, med utgångspunkt i resultattavlan för återhämtning och resiliens. Utifrån denna analys konstaterades i landsrapporten brister i fråga om de utmaningar som inte alls eller endast delvis hade åtgärdats genom återhämtnings- och resiliensplanen, och även nya och framväxande utmaningar, inbegripet dem som uppstått till följd av Rysslands invasion av Ukraina. I landsrapporten bedömdes också Lettlands framsteg avseende genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter och med att uppnå unionens överordnade mål för sysselsättning, kompetens och fattigdomsbekämpning, liksom framstegen med att nå Förenta nationernas mål för hållbar utveckling.

¹⁰ ST 10157/2021, ST 10157/2021 ADD1.

- (12) Den 23 maj 2022 lade kommissionen fram en rapport i enlighet med artikel 126.3 i fördraget. Rapporten behandlade Lettlands budgetläge utifrån det faktum att dess underskott i de offentliga finanserna 2021 överskred fördragets referensvärde på 3 % av bruttonationalprodukten (BNP). Rapporten slog fast att underskottskriteriet inte var uppfyllt. I linje med kommissionens meddelande av den 2 mars 2022 föreslog kommissionen inte att nya förfaranden vid alltför stora underskott skulle inledas under våren 2022, och kommer att göra en ny bedömning av om det är nödvändigt att föreslå att sådana förfaranden ska inledas under hösten 2022.
- (13) I sin rekommendation av den 20 juli 2020¹¹ rekommenderade rådet Lettland att under 2020 och 2021 vidta alla nödvändiga åtgärder, i enlighet med den allmänna undantagsklausulen, för att effektivt hantera covid-19-pandemin, upprätthålla ekonomin och stödja den påföljande återhämtningen. Lettland rekommenderades också att, när de ekonomiska förhållandena så medger, driva en finanspolitik som syftar till att nå en sund offentligfinansiell ställning på medellång sikt och säkerställa en hållbar skuldsättning, samtidigt som investeringarna ökas. Enligt uppgifter som validerats av Eurostat ökade Lettlands underskott i de offentliga finanserna under 2021 från 4,5 % av BNP 2020 till 7,3 %. Lettlands finanspolitiska åtgärder bidrog till den ekonomiska återhämtningen under 2021, samtidigt som de tillfälliga krisåtgärderna ökade från 2,8 % av BNP 2020 till 5,2 % 2021. De åtgärder som Lettland vidtog 2021 var i linje med rådets rekommendation av den 20 juli 2020. De diskretionära budgetåtgärder som regeringen antog 2020 och 2021 var i de flesta fall tillfälliga eller kompenserades med uppvägande åtgärder. En del av de diskretionära åtgärder som regeringen antog 2020–2021 var emellertid inte tillfälliga eller kompenserades genom uppvägande åtgärder, utan bestod främst av sänkta socialförsäkringsavgifter, en höjning av gränsen för grundavdrag, en ökning av lönerna till vårdpersonal och lärare samt en höjning av lägstanivån för sociala förmåner. Enligt uppgifter som validerats av Eurostat ökade den offentliga bruttoskulden från 43,3 % av BNP 2020 till 44,8 % av BNP 2021.

¹¹ Rådets rekommendation av den 20 juli 2020 om Lettlands nationella reformprogram 2020 med avgivande av rådets yttrande om Lettlands stabilitetsprogram 2020 (EUT C 282, 28.6.2020, s. 89).

- (14) Det makroekonomiska scenario som ligger till grund för budgetprognoserna i 2022 års stabilitetsprogram är realistiskt för 2022 och därefter försiktigt. Regeringen beräknar att BNP i fasta priser kommer att öka med 2,1 % 2022 och med 2,5 % 2023. Som jämförelse förutspås i kommissionens vårprognos 2022 en liknande real tillväxt i BNP på 2,0 % 2022 och en något högre tillväxt på 2,9 % 2023, främst på grund av positivare utsikter för den privata konsumtionen och exporten. I 2022 års stabilitetsprogram förväntar sig regeringen att det samlade underskottet kommer att minska till 6,5 % av BNP 2022 och till 2,8 % 2023. Det stora underskottet 2022 återspeglar främst åtgärderna i 2022 års budget, nämligen en höjning av grundavdraget, ett omfattande investeringspaket och en ökning av lönerna för vårdpersonal samt anställda inom den inhemska sektorn och utbildningssektorn. Ett omfattande statligt stöd till hushåll och företag för att kompensera för de stigande energipriserna och en långsammare ökning av skatteintäkterna än planerat på grund av den negativa inverkan som Rysslands invasion av Ukraina har på ekonomin gör att underskottet även i fortsättningen kommer att vara högt, trots att covid-19-stödet till ekonomin är avsevärt lägre 2022 än 2021. Enligt stabilitetsprogrammet 2022 väntas den offentliga skuldkvoten öka till 45,7 % av BNP 2022, och att minska till 45,2 % 2023. Utifrån de politiska åtgärder som var kända vid prognosens brytdatum förutses i kommissionens vårprognos 2022 ett underskott i de offentliga finanserna 2022 och 2023 på 7,2 % respektive 3,0 % av BNP. Detta är högre än det beräknade underskottet i 2022 års stabilitetsprogram, främst på grund av de ytterligare politiska åtgärder som tagits med i kommissionens vårprognos, nämligen skapandet av en nationell reserv för att trygga energiförsörjning i enlighet med de ändringar som nyligen gjordes av energilagen (en uppskattad offentligfinansiell effekt på 0,6 % av BNP 2022). Skapandet av reserven har aviserats på ett trovärdigt sätt men den var inte känd då stabilitetsprogrammet 2022 utarbetades. I kommissionens vårprognos 2022 förutses en offentlig skuldkvot på 47,0 % av BNP 2022 och 46,5 % 2023, vilket ligger över prognosen i stabilitetsprogrammet 2022. Skillnaden beror på ett högre underskott och en lägre nominell BNP än beräknat. Enligt kommissionens vårprognos 2022 beräknas den potentiella produktionstillväxten på medellång sikt (10 års genomsnitt) till 2,3 %. Den beräkningen omfattar dock inte effekten av de reformer som ingår i återhämtnings- och resiliensplanen och som kan stärka Lettlands potentiella tillväxt.

- (15) Under 2022 fasade regeringen ut de flesta av de åtgärder som vidtogs i samband med covid-19-krisen, så de tillfälliga krisåtgärderna förväntas minska från 5,2 % av BNP 2021 till 0,8 % 2022. Underskottet i de offentliga finanserna påverkas av de åtgärder som vidtogs för att motverka de ekonomiska och sociala effekterna av de höjda energipriserna, som i kommissionens vårprognos 2022 beräknas till 0,9 % av BNP 2022 och som förväntas vara utfasade 2023.¹² Dessa åtgärder består i huvudsak av att ett pristak införts på energi till hushåll och entreprenörer, att staten står helt för vissa delkomponenter av eltariffen samt att stöd ges till särskilda sociala grupper och fattigare hushåll. Dessa åtgärder har angetts vara tillfälliga. Om energipriserna förblir höga 2023 kan dock vissa av dessa åtgärder bli kvar. Vissa av åtgärderna är inte riktade, i synnerhet de allmänna pristaken på el. Underskottet i de offentliga finanserna påverkas också av kostnaderna för att erbjuda tillfälligt skydd åt fördrivna personer från Ukraina, något som enligt kommissionens vårprognos 2022 beräknas uppgå till 0,3 % av BNP 2022 och 0,5 % av BNP 2023¹³, samt av de ökade kostnaderna för försvarsutgifter på 0,1 % av BNP 2022 och 0,3 % av BNP 2023.
- (16) I sin rekommendation av den 18 juni 2021 rekommenderade rådet Lettland att under 2022 vidmakthålla en stödjande finanspolitisk inriktning, inbegripet den impuls som ges genom faciliteten för återhämtning och resiliens, samt att upprätthålla nationellt finansierade investeringar. Rådet rekommenderade också Lettland att hålla ökningen av nationellt finansierade löpande utgifter under kontroll och att, när de ekonomiska förhållandena så medger, driva en finanspolitik som syftar till att på medellång sikt uppnå en återhållsam offentligfinansiell ställning och säkerställa de offentliga finansernas hållbarhet, och samtidigt öka investeringarna för att främja tillväxtpotentialen.

¹² Siffrorna motsvarar de årliga budgetkostnaderna för de åtgärder som vidtagits sedan hösten 2021, inbegripet löpande inkomster och utgifter liksom i förekommande fall åtgärder avseende kapitalutgifter.

¹³ Det totala antalet fördrivna personer från Ukraina till unionen förväntas successivt öka till 6 miljoner till slutet av 2022, och den geografiska spridningen av dessa personer beräknas utifrån storleken på den diaspora som redan finns, den relativa befolkningen i den mottagande medlemsstaten och den faktiska spridningen av fördrivna personer från Ukraina inom unionen i mars 2022. För budgetkostnader per person grundas beräkningarna på mikrosimuleringsmodellen Euromod från kommissionens gemensamma forskningscentrum, med beaktande av såväl kontantförmåner som människor kan vara berättigade till som naturaförmåner som utbildning och hälso- och sjukvård.

(17) Under 2022 förväntas, enligt kommissionens vårprognos 2022 och uppgifterna i Lettlands stabilitetsprogram 2022, den finanspolitiska inriktningen vara stödjande med -3,3 % av BNP, i enlighet med rådets rekommendation¹⁴. Lettland planerar att ge fortsatt stöd till återhämtningen genom att använda faciliteten för återhämtning och resiliens för att finansiera ytterligare investeringar, vilket rådet rekommenderade. Det positiva bidraget till den ekonomiska verksamheten från utgifter som finansieras med bidrag inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens och andra unionsmedel förväntas öka med 0,8 % av BNP jämfört med 2021. Nationellt finansierade investeringar förväntas ge ett expansivt bidrag på 0,3 procentenheter till den finanspolitiska inriktningen 2022¹⁵. Därför planerar Lettland att upprätthålla de nationellt finansierade investeringarna, så som rådet rekommenderade. Samtidigt beräknas ökningen i nationellt finansierade primära löpande utgifter (exklusive nya åtgärder på inkomstsidan) under 2022 ge ett expansivt bidrag på 1,5 procentenheter till den övergripande finanspolitiska inriktningen. Detta betydande expansiva bidrag omfattar den ytterligare effekten från åtgärderna för att motverka de ekonomiska och sociala effekterna av de ökade energipriserna (0,8 % av BNP) liksom kostnaderna för att ge tillfälligt skydd åt fördrivna personer från Ukraina (0,3 % av BNP). På det hela taget har Lettland kontroll över de nationellt finansierade löpande utgifternas tillväxt 2022, eftersom det kraftigt expansiva bidraget av nationellt finansierade löpande utgifter 2022 främst beror på åtgärderna för att motverka de ekonomiska och sociala effekterna av de ökade energipriserna samt kostnaderna för att ge tillfälligt skydd åt fördrivna personer från Ukraina.

¹⁴ Om indikatorn ligger på minus (plus) innebär detta att överskottet (underskottet) i de primära utgifterna är högre än den ekonomiska tillväxten på medellång sikt, vilket signalerar att finanspolitiken är expansiv (kontraktiv).

¹⁵ Övriga nationellt finansierade kapitalutgifter beräknas ge ett expansivt bidrag på 0,7 procentenheter av BNP eftersom kommissionens vårprognos 2022 inbegriper den offentligfinansiella effekten av skapandet av en reserv för att trygga energiförsörjningen i enlighet med de ändringar som nyligen gjordes av energilagen.

- (18) I kommissionens vårprognos 2022 beräknas den finanspolitiska inriktningen 2023 ligga på +3,2 % av BNP vid oförändrad politik¹⁶. Lettland förväntas fortsätta att använda bidragen inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens under 2023 för att finansiera ytterligare investeringar till stöd för återhämtningen. Det positiva bidraget till den ekonomiska verksamheten från utgifter som finansieras med bidrag inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens och andra unionsmedel förväntas öka med 0,9 procentenhet av BNP jämfört med 2022. Nationellt finansierade investeringar förväntas ge ett kontraktivt bidrag på 0,8 procentenheter till den finanspolitiska inriktningen 2023¹⁷. Samtidigt beräknas ökningen i nationellt finansierade primära löpande utgifter (exklusive nya åtgärder på inkomstsidan) under 2023 ge ett kontraktivt bidrag på 2,7 procentenhet till den övergripande finanspolitiska inriktningen. Detta omfattar effekterna av utfasningen av åtgärderna för att motverka de ökade energipriserna (0,9 % av BNP) och de ytterligare kostnaderna för att ge tillfälligt skydd åt fördrivna personer från Ukraina (0,1 % av BNP).
- (19) I stabilitetsprogrammet 2022 förväntas underskottet i de offentliga finanserna successivt minska till 2,3 % av BNP 2024 och till 1,7 % 2025. Underskottet i de offentliga finanserna förväntas därför ligga kvar under 3 % av BNP under programperioden. I dessa prognoser utgår man ifrån att stödprogrammen fasas ut och att skatteintäkterna ökar kraftigt. Enligt stabilitetsprogrammet 2022 väntas den offentliga skuldkvoten sjunka fram till och med 2025, med en minskning till 44,5 % av BNP 2024 och till 43,4 % 2025. Enligt kommissionens analys verkar riskerna för skuldållbarheten vara låga på medellång sikt.

¹⁶ Om indikatorn ligger på minus (plus) innebär detta att överskottet (underskottet) i de primära utgifterna är högre än den ekonomiska tillväxten på medellång sikt, vilket signalerar att finanspolitiken är expansiv (kontraktiv).

¹⁷ Övriga nationellt finansierade kapitalutgifter beräknas ge ett kontraktivt bidrag på 0,6 procentenheter av BNP, vilka beror på baseffekten; i kommissionens prognos 2022 förutses nämligen den offentligfinansiella effekten av skapandet av en reserv för att trygga energiförsörjning men någon sådan åtgärd finns inte planerad för 2023.

(20) Lettlands skatteintäkter, i relation till BNP, är avsevärt lägre än unionsgenomsnittet, vilket begränsar finansieringen av offentliga tjänster. Lettland har de lägsta bolagsskatteintäkterna i hela unionen (0,7 % av BNP 2020), medan fastighetsskatteintäkterna är 1,0 % av BNP jämfört med unionsgenomsnittet på 2,3 % av BNP. Även om skattekillen för medelinkomsttagare ligger kring unionsgenomsnittet hör den implicita skattesatsen på arbete till de lägsta i unionen, något som tyder på att det finns ett stort utrymme för att öka skatteintäkterna från arbete genom effektivare skatteuppbörd och högre progressivitet. Lettlands offentliga utgifter för hälso- och sjukvård och socialt skydd är särskilt låga jämfört med unionsgenomsnittet, vilket hindrar tillgång till hälso- och sjukvård och ett ändamålsenligt socialt skydd på lika villkor och i tid. Till följd av detta hör Lettland till de länder som har de största inkomstskillnaderna, de lägsta fattigdomsminskande effekterna av sociala transfereringar och de sämsta hälsoresultaten i hela unionen. Minimiinkomsterna, minimipensionerna och de lägsta förmånerna till personer med funktionsnedsättning ligger under fattigdomsgränsen, trots att de nyligen stigit. Kvaliteten på det sociala biståndet och de sociala tjänsterna samt tillgången till dem för sårbara befolkningsgrupper är ytterligare ett hinder för social inkludering. Den långvariga vården och omsorgen är underutvecklad, med ett begränsat utbud av hemtjänst och samhällsbaserade tjänster. Subventionerat boende saknas nästan helt och erbjuder ofta inte ändamålsenliga levnadsförhållanden. Det sociala biståndet varierar dessutom beroende på kommun och är ofta inte tillräckligt riktat. En högre egendoms- och kapitalbeskattning samt en mer progressiv inkomstbeskattning erbjuder de bästa möjligheterna att öka skatteintäkterna eftersom dessa källor fortfarande är underutnyttjade jämfört med unionsgenomsnittet. Dessutom bör insatserna för att minska den svarta ekonomin fortsätta vid sidan av de åtgärder som planeras i återhämtnings- och resiliensplanen.

- (21) I enlighet med artikel 19.3 b i förordning (EU) 2021/241 och kriterium 2.2 i bilaga V till den förordningen ska återhämtnings- och resiliensplanen omfatta ett stort antal ömsesidigt förstärkande reformer och investeringar som ska genomföras, med en preliminär tidsplan för genomförandet som ska slutföras senast den 31 augusti 2026. De bidrar till att åtgärda alla eller en betydande del av de ekonomiska och sociala utmaningar som beskrivs i de landsspecifika rekommendationerna till Lettland från rådet i den europeiska planeringsterminen 2019 och 2020, utöver eventuella landsspecifika rekommendationer som utfärdats fram till den dag då en återhämtnings- och resiliensplan antogs. I Lettlands återhämtnings- och resiliensplan ingår framför allt åtgärder som i varierande grad tar itu med alla sex stora utmaningar: budgeten, personalresurser, offentlig förvaltning, produktivitet och den digitala och den gröna omställningen. I återhämtnings- och resiliensplanen ingår reformer av förvaltningen och finansieringen av universitet och högskolor, genomförandet av en övergripande personalstrategi inom hälso- och sjukvården och införandet av indexering av minimiinkomstförmåner. Till de stora investeringarna hör att göra transportsystemet i Rigas storstadsområde miljövänligare, bland annat genom att köpa in rena offentliga fordon samt energirenovering av både privata och offentliga byggnader och företag. Stora investeringar planeras också för att främja regional utveckling, genom att bygga skolor, industriparkar och boenden till rimlig kostnad samt modernisera sjukhus. Dessa åtgärder förväntas främja ekonomins tillväxtpotential på ett hållbart sätt.

- (22) Genomförandet av Lettlands återhämtnings- och resiliensplan förväntas bidra till ytterligare framsteg avseende den gröna och den digitala omställningen. Åtgärder som stöder klimatmålen i Lettland står för 37,6 % av återhämtnings- och resiliensplanens totala tilldelning, medan åtgärder som stöder de digitala målen står för 21 % av återhämtnings- och resiliensplanens totala tilldelning. Det fullständiga genomförandet av återhämtnings- och resiliensplanen, i enlighet med relevanta delmål och mål, kommer att bidra till att Lettland snabbt kan återhämta sig från konsekvenserna av covid-19-krisen samtidigt som landets resiliens stärks. Det systematiska deltagandet av arbetsmarknadens parter och andra relevanta berörda parter är fortfarande viktigt för att genomförandet av återhämtnings- och resiliensplanen ska lyckas, liksom annan ekonomisk politik och sysselsättningspolitik utanför återhämtnings- och resiliensplanen, och för att säkerställa att fler känner ett egenansvar för den övergripande politiska agendan.
- (23) Lettland lämnade in den partnerskapsöverenskommelse som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060¹⁸ den 25 maj 2022, men de övriga sammanhållningspolitiska program som föreskrivs i den förordningen har ännu inte lämnats in. I enlighet med förordning (EU) 2021/1060 ska Lettland beakta de relevanta landsspecifika rekommendationerna i programplaneringen av de sammanhållningspolitiska fonderna 2021–2027. Detta är en förutsättning för att förbättra ändamålsenligheten och maximera mervärdet av det ekonomiska stöd som ska erhållas från de sammanhållningspolitiska fonderna, samtidigt som samordning, komplementaritet och enhetlighet mellan de sammanhållningspolitiska fonderna och andra unionsinstrument och fonder främjas. För att faciliteten för återhämtning och resiliens och de sammanhållningspolitiska programmen ska kunna genomföras på ett framgångsrikt sätt krävs också att investeringshinder avlägsnas till stöd för den gröna och den digitala omställningen och en balanserad territoriell utveckling.

¹⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1060 av den 24 juni 2021 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden+, Sammanhållningsfonden, Fonden för en rättvis omställning och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden samt finansiella regler för dessa och för Asyl-, migrations- och integrationsfonden, Fonden för inre säkerhet samt instrumentet för ekonomiskt stöd för gränsförvaltning och viseringspolitik (EUT L 231, 30.6.2021, s. 159).

(24) Förutom de ekonomiska och sociala utmaningar som tas upp i återhämtnings- och resiliensplanen står Lettland inför ytterligare ett antal utmaningar, bland annat när det gäller tillgången till banklån. Kreditflödet till den privata sektorn har varit negativt under en stor del av de senaste tio åren. Flödet blev positivt 2016 men tillväxttakten för krediterna var lägre än tillväxttakten för BNP. År 2020 stod den privata sektorns skuld för 66,5 % av BNP jämfört med 78,3 % av BNP fem år tidigare. För små och medelstora företag har det varit särskilt svårt att få kredit, framför allt för att de har en högre kreditrisk, men de drabbas också av relativt höga kreditkostnader och betungande pappersarbete. Dessutom var det särskilt svårt att få kredit utanför regionen Riga på grund av dålig likviditet för de tillgångar som erbjuds som säkerhet. Det här är ett stort hinder för både bolån och lån till företag. Dessutom kunde finansieringen av grön teknik för konsumenter bli mer prisvärd genom billigare och mer långsiktiga kreditprodukter. De politiska insatserna har främst varit inriktade på att stödja lån genom att kombinera dem med offentliga bidrag. Detta medför emellertid stora kostnader i statsbudgeten och är därför inte ett hållbart sätt att stimulera utlåning på. För att kreditbegränsningarna ska kunna luckras upp krävs en allmän förbättring av transparensen och förtroendet inom näringslivet, inbegripet en minskning av den svarta ekonomin. Dessutom finns det utrymme för att öka skuldindrivningsgraden, vilket skulle minska bankernas kostnader för nödlidande lån och kunna underlättas genom ett effektivare rättssystem. Riktade låne- och garantisystem kunde bidra till att minska bankernas likviditetsrisker vid mottagande av säkerheter på relativt illikvida marknader. Offentliga lånesystem för strategiskt viktiga investeringar, som för den gröna omställningen och regional utveckling, kan göra konkurrensen på bankmarknaden mer effektiv eller åtgärda en brist på marknaden där bankfinansiering är antingen för dyrt eller inte tillgängligt. Dessutom är offentliga garanti- och lånesystem mycket mer kostnadseffektiva än bidragssystem om man vill stödja privat upplåning. Förutom hindren för bankfinansiering är den lettiska marknaden för alternativa finansieringskällor underutvecklad och det finns potential att förbättra företags tillgång till finansiering.

- (25) Inom ramen för det mandat som unionens stats- och regeringschefer gav i Versaillesförklaringen syftar kommissionens förslag till en REPowerEU-plan till att så snart som möjligt fasa ut unionens beroende av import av fossila bränslen från Ryssland. I detta syfte har kommissionen för avsikt att identifiera de lämpligaste projekten, investeringarna och reformerna på nationell och regional nivå och på unionsnivå i dialog med medlemsstaterna. Målet med dessa åtgärder är att minska det totala beroendet av fossila bränslen och flytta importen av fossilt bränsle från Ryssland.
- (26) Enligt uppgifter från 2020 stod oljeprodukter (33,8 %) och naturgas (21,6 %) för ungefär hälften av Lettlands energimix, medan resten i huvudsak bestod av förnybar energi (44,1 %). Ryssland stod för Lettlands hela import av naturgas (vilket är högre än unionsgenomsnittet på 44 % för beroende av gasimport från Ryssland) och var en viktig källa (20 %) för Lettlands import av oljeprodukter (i stora drag i linje med unionsgenomsnittet på 26 % för beroende av oljeimport från Ryssland).¹⁹ Lettlands beroende av rysk gas har minskat betydligt till följd av gasledningen till Litauen som ger Lettland tillgång till terminalen för flytande naturgas i Klaipėda. Lettland är dessutom vidare sammanlänkat med Estland och Finland, vilket gör att de fyra länderna är del av samma marknad för naturgas. En gaslagringsanläggning i Lettland jämnar ut säsongbetonade skillnader i utbud och efterfrågan och har en säkerhetsreserv för den baltiska marknaden. Det rekommenderas att alla nya investeringar i gasinfrastrukturer och gasnät är framtidssäkrade, om möjligt, är framtidssäkrade så att det blir lättare att göra dem hållbara på lång sikt genom att i framtiden ställa om dem till hållbara bränslen. Att komplettera den pågående synkroniseringen med unionens kontinentala elnät, säkerställa tillräckligt med kapacitet för sammanlänkningarna med angränsande medlemsstater och driva gemensamma projekt för förnybara energikällor är emellertid fortfarande en politisk prioritet. Förutom den förbättrade gasinfrastrukturen som syftar till att säkerställa alternativa försörjningskällor kommer ett minskat energiberoende av Ryssland att tvinga Lettland till att påskynda användningen av förnybara energikällor och öka energieffektiviteten, särskilt inom byggnads- och transportsektorn. I Lettlands återhämtnings- och resiliensplan ingår åtgärder för att underlätta privata investeringar i landbaserad vindkraft.

¹⁹ Eurostat (2020), andelen rysk import av den totala importen av naturgas och råolja. När det gäller genomsnittet för EU-27 baseras den totala importen på import från länder utanför EU-27. För Lettland omfattar den totala importen handel inom unionen. Råolja omfattar inte raffinerade oljeprodukter.

Regeringen har nyligen meddelat att åtgärderna kommer att genomföras tidigare än planerat, vilket kan bidra till att påskynda investeringar i landbaserad vindkraft. Om Lettland vill öka andelen förnybara energikällor skulle det emellertid också kräva att landet undersöker de möjligheter som havsbaserad vindkraft erbjuder. Åtgärderna för att förbättra energieffektiviteten kunde stärkas, inbegripet genomgripande renoveringar, särskilt inom byggnads-, transport- och industrisektorn. För att diversifiera energimixen överväger Lettland att investera i kärnenergi i samarbete med angränsande medlemsstater. Lettland måste ytterligare höja ambitionsnivån när det gäller att minska utsläppen av växthusgaser, öka andelen förnybar energi och öka energieffektiviteten för att man ska uppnå målen i 55 %-paketet.

- (27) Även om den påskyndade omställningen till klimatneutralitet och utfasningen av fossila bränslen kommer att orsaka betydande omstruktureringskostnader inom flera sektorer, kan Lettland, för att minska de socioekonomiska effekterna av omställningen i de regioner som påverkas mest, utnyttja mekanismen för en rättvis omställning inom ramen för sammanhållningspolitiken. Dessutom kan Lettland använda Europeiska socialfonden+, inrättad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1057²⁰, för att förbättra sysselsättningsmöjligheterna och stärka den sociala sammanhållningen.
- (28) Mot bakgrund av kommissionens bedömning har rådet granskat stabilitetsprogrammet 2022, och dess yttrande²¹ återspeglas särskilt i rekommendation 1.
- (29) Med hänsyn till de nära inbördes kopplingarna mellan ekonomierna i medlemsstaterna i euroområdet och deras kollektiva bidrag till Ekonomiska och monetära unionens funktion, rekommenderade rådet att euroområdets medlemsstater vidtar åtgärder, inbegripet genom sina återhämtnings- och resiliensplaner, för att genomföra de rekommendationer som anges i rekommendationen om euroområdet 2022. För Lettland återspeglas detta särskilt i rekommendationerna 1, 2 och 3.

²⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1057 av den 24 juni 2021 om inrättande av Europeiska socialfonden+ (ESF+) och om upphävande av förordning (EU) nr 1296/2013 (EUT L 231, 30.6.2021, s. 21).

²¹ Enligt artikel 5.2 i förordning (EG) nr 1466/97.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS Lettland att 2022 och 2023 vidta följande åtgärder:

1. Under 2023 säkerställa att tillväxten i de nationellt finansierade primära löpande utgifterna är i linje med en neutral inriktning på politiken, med beaktande av ett fortsatt tillfälligt och riktat stöd till de hushåll och företag som drabbas hårdast av de höjda energipriserna och till människor som flyr från Ukraina. Vara redo att anpassa de löpande utgifterna efter den föränderliga situationen. Öka de offentliga investeringarna för den gröna och den digitala omställningen och för energitrygghet med beaktande av REPowerEU-initiativet, inbegripet med hjälp av faciliteten för återhämtning och resiliens och andra unionsmedel. Bedriva en finanspolitik som syftar till att på medellång sikt uppnå en återhållsam offentligfinansiell ställning. Bredda skatteuppbörden, även när det gäller egendom och kapital, och stärka hälso- och sjukvårdens och det sociala skyddets tillräcklighet för att minska ojämlikheten.
2. Fortsätta genomförandet av sin återhämtnings- och resiliensplan, i enlighet med de delmål och mål som angavs i rådets genomförandebeslut av den 13 juli 2021. Lämna in de sammanhållningspolitiska programdokumenten för 2021–2027 i syfte att avsluta förhandlingarna med kommissionen och därefter påbörja genomförandet av dem.
3. Förbättra små och medelstora företags tillgång till finansiering genom offentliga låne- och garantisystem som syftar till att underlätta strategiskt viktiga investeringar, särskilt i den gröna omställningen och regional utveckling.
4. Minska det totala beroendet av fossila bränslen och diversifiera importen av fossila bränslen genom att påskynda användningen av förnybara energikällor, säkerställa en tillräcklig sammanlänkningskapacitet, diversifiera energiförsörjningen och energiförsörjningsvägarna och minska den totala energikonsumtionen genom omfattande åtgärder för förbättrad energieffektivitet.

Utfärdad i Bryssel den

På rådets vägnar

Ordförande